

REZULTATUL ALEGERILOR DIN 1946, ÎN JUDEȚUL NĂSAUD, ÎN LUMINA UNUI RAPORT INFORMATIV ÎNTOCMIT DE AUTORITĂȚILE COMUNISTE

DOREL VIDICAN

Intrarea României în sfera de influență a U.R.S.S., căile și modurile de acedea la putere ale comuniștilor, se numără printre problemele esențiale ale istoriei contemporane cărora cercetătorii români urmează să le elucideze o serie de aspecte, înlesnind apropierea cititorului de adevărul întreg, netrunchiat și nemăsluit al unei perioade nefaste pentru istoria noastră.

Istoricul Hugh Seton Watson în lucrarea *The East European Revolution*¹ identifica trei etape ale procesului de comunizare. Prima etapă ar fi cea numită a „coalițiilor reale“, în care partidele vechilor structuri cu programe și orientări ideologice diferite formează coaliții cu comuniștii în vederea unor reforme radicale și rapide. În această etapă comuniștii s-au străduit să cucerească o parte a puterii, primele sectoare vizate fiind cele ale securității, naționale, armata și mașina publicitară. A doua etapă este cea a „coalițiilor mlăștinoase“. Guvernele sunt conduse acum de comuniști, care nu dețin toată puterea și care sunt nevoiți să introducă în guvern reprezentanți ai opoziției după Conferința miniștrilor de externe din decembrie 1945. O trăsătură esențială a acestei etape este dată de faptul că partidele burgheze și țărănești nu mai dețin nici o parte însemnată a puterii și sunt de fapt tolerate. Opoziția își face cu greu propagandă în condițiile ocupării acestui sector de către comuniști, iar distribuirea puținelor ziare se făcea foarte greu. A treia etapă este cea a „monolitismu-

lui politic“, când comuniștii dețin puterea în mâinile lor, creindu-și propria lor organizare, bazată pe centralizare și disciplină.

Alegerile desfășurate la 19 noiembrie 1946 se încadrează în cea de-a doua etapă a procesului de comunizare propusă de Seton Watson. Considerate în istoriografia marxistă ca o mare victorie a forțelor democratice, muncitorești², ele au fost în realitate un mare fals, comuniștii prezentând ceea ce fusese o înfrângere zdrobitoare a guvernului, drept o victorie copleșitoare.

Rezultatul oficial dat publicității de către guvern potrivit căruia B.P.D. ar fi obținut 6 955 668 de voturi respectiv 347 de mandate³, a provocat serioase îndoieli. În noaptea de 19 noiembrie au fost date publicității foarte puține rezultate, după care timp de trei zile nu s-a mai spus nimic. În acest interval de timp au fost întrerupte legăturile telefonice cu provincia pentru a izola opoziția, după care s-a trecut la falsificarea rezultatului real⁴. Toate acestea au dus la formarea în istoriografia neînregimentată vreunei cauze politice a unei opinii generale cu privire la falsificarea rezultatului, fiind oferite diverse cifre cu privire la rezultatul real, cifre care din păcate nu pot fi verificate pe un suport documentar. Pentru a veni în sprijinul aflării rezultatu-

² Mihai Fătu, *Sfârșit fără glorie. Partidul Național Țărănesc (Maniu) și Partidul Național-Liberal (Brătianu) în anii 1944—1947*, Editura Științifică, București, 1972.

³ *Ibidem*, p. 366.

⁴ XXX, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane*, Iconica, București, 1993, p. 201.

¹ Hugh Seton Watson, *The East European Revolution*, London, 1961, p. 169—170.

lui real al alegerilor din 1946 și pentru a facilita elaborarea unui studiu la nivelul întregii țări cu privire la acest eveniment, bazat pe surse documentare, consideram util să ne aliniem demersului istoriografic al altor cercetători ai acestui eveniment⁵, prin publicarea, în extenso, a unui raport informativ cu privire la rezultatul alegerilor și modul cum s-au desfășurat ele în județul Năsăud.

Documentul a fost depistat de noi în Fondul Comitetului Județean PCR Năsăud și a fost întocmit, după cite se pare, de către un membru al Biroului Electoral Județean și adresat tovarășului Heves Francisc⁶, responsabil pe județul Năsăud din partea Regionalei PCR Cluj.

După cum reiese din acest raport informativ, rezultatele au fost considerate ca fiind slabe, cu excepția satelor unde au fost colonizați și împroprietăriți țărani aduși din Apuseni și a centrelor muncitorești. Printre cauzele care au dus la acest rezultat au fost menționate: „candidarea pe listele BPD a doi străini de județ și din partide fără o influență serioasă în județ: Stroe Gheorghe (PSD) și Amedeu Bădescu (PNL-Tătărăscu): o colaborare de vorbe în Bloc fără ca PNL, PNT și PNP-ul să fi devenit forțe active în bătălia alegerilor: o parte din autoritățile administrative: notari, primari și jandarmi, care-i credeam sub influența noastră au dat ajutor istoricilor: electorii nostri în număr de 110. adică cite unul de fiecare comună... au lucrat efectiv și cu rezultate în muncă 65% dintre ei; în general numărul mare de voturi pentru reacțiune a fost ridicat de femeile din centrele unde preoții și învățătorii au devenit activi electori ai reacțiunii, cu argumente în legătură cu biserica și pământul“. Din înșiruirea acestor cauze se evidențiază faptul că mulți dintre susținătorii Partidului Comunist s-au alăturat acestuia fie pentru un profit personal, fie pentru a scăpa de neplăceri în viața de

zi cu zi, dar, cînd a venit momentul să-și exprime voința, votaseră cu opoziția.

Raportul încerca să acrediteze ideea că rezultatul slab s-ar datora, chipurile, metodelor de teroare de care a uzitat „reacțiunea“: distrugerea liniilor telefonice, molestarea membrilor Biroului Electoral Județean, spargerea de urne*.

În urma votului au plecat în Parlament 3 reprezentanți ai BPD (Gheorghe Stroe, Amedeu Bădescu, Gheorghe Nichiti) și un reprezentant al PNT-Maniu (Leonida Pop), însă în conformitate cu rezultatele reale ar fi trebuit să plece 3 reprezentanți ai PNT și unul al BPD. În procente, rezultatele oficiale au fost următoarele: 37 277 — BPD, 4 139 — PNL, 2 252 — Lupu, 21 213 — Maniu, 1 768 — Diverși. În realitate, numărul voturilor acordate a fost: BPD — 23 000, respectiv 35,38%, PNT — 33 600, respectiv 51,69%, Diverși — 8 400, respectiv 12,93%.

Din simpla analiză a acestor cifre se poate observa că eforturile PC de penetrare în rîndul maselor n-au rămas fără nici un rezultat, el obținînd 35,38% din totalul voturilor, ceea ce reprezintă un rezultat destul de bun. Explicația numărului relativ mare de voturi obținute de comuniști în județul Năsăud, este legată de acțiunea de colonizare a satelor săsești cu moși, și de împroprietărirea acestora cu pământ, acțiune inițiată și condusă de comuniști, prin aceasta ei trezind țăranilor foamea de pământ care mai târziu îi va determina să se opună și mai tare colectivizării. În ceea ce privește votul acordat PNT, trebuie remarcat faptul că el a câștigat alegerile și în acest județ, în mod detașat, datorită prestigiului de care se bucura liderul acestui partid, Iuliu Maniu, și modului tradițional de gîndire al

⁵ Virgiliu Țărău, *Campania electorală și rezultatul real al alegerilor din 19 noiembrie 1946 în județele Cluj, Someș și Turda în: Studii de istorie a Transilvaniei*, Cluj 1994, p. 204—212.

⁶ Arhivele Statului Bistrița-Năsăud, Fond Comitetul Județean P.C.R. Năsăud, dosar 1/1946, f. 18.

* Un asemenea incident, soldat cu spargerea urnei de vot de către opoziție, a avut loc în localitatea Salva. În dimineața zilei de 19 noiembrie cînd oamenii s-au prezentat la vot, delegații opoziției au constatat că în urnă se aflau introduse buletine de vot de către comuniști. La cererea opoziției de a se trece la o nouă alegere a comisiei de supraveghere a votării, președintele secției de votare Casianu Ion a refuzat, lucru care a dus la agresiunea fizică a acestuia și la spargerea urnei de vot, după care s-a trecut la votare în condiții normale.

țăranului român, care vedea în comunism o expresie a expansionismului rusesc.

ANEXA 1

1946 decembrie 4, Bistrița. Raport informativ întocmit de către un membru al Biroului Electoral Județean și adresat lui Heves Francisc, responsabil pe județul Năsăud din partea Regionalei PCR Cluj, asupra rezultatului alegerilor din 19 noiembrie 1946 și a modului cum s-au desfășurat ele în județul Năsăud.

Raport informativ

(Pentru Tov(arășul) ** Heves)

1. Rezultatul alegerilor în centrele muncitorești au dat rezultate bune: Ilva-Mică lista B.P.D. = 2122 și lista 7 P.N.Ț. = 276; între muncitori se cunosc chiar 3—4 care au votat cu istoricii. Bistricioara = lista 1 = 1774 și lista 7 = 903; între muncitori sunt aproximativ 12 care au votat cu istoricii. Deasemenea rezultate bune de la sindicalistii din Bistrița.

— Caracteristic în rezultatul general al alegerilor: în centrele unde sunt fruntași istorici localnici rezultatele au fost slabe pentru noi; rezultate bune în rândul improprietărilor și mai slabe în comunele cu proprietăți de pădure de sub influența celor ce-au condus în trecut: coop(erativa) „Regna”.

— caracteristici (vezi tabelul alăturat).

— constatări cu privire la rezultatul alegerilor (verbal Tov(arășului) Istrate).

2. Greut(ăți) întâmpinate în cam(pania) electorală.

a) Posibilitățile de transport insuficiente cu mașini slabe pe drumuri de munte desfundate, ceea ce a făcut să nu putem cuprinde județul propagandistic și să nu putem mobiliza întreg partidul în munca de pregăt(ire) (a) alegerilor.

b) Județul nostru cunoscut cu un pronunțat patriotism local, fals brodat de reacțiune în jurul averilor coop(erativei) „Regna” a avut printre candidații Blo-

cului doi străini de județ și din partidele fără nici o influență serioasă în județ: Stroe Gh(eorghe) (P.S.D.) și Amedeu Bădescu (P.N.L. — Tătărăscu).

c) Candidații Blocului, Stroe Gh(eorghe) și Amedeu Bădescu nu s-au încadrat în planul de muncă al Blocului Județean, prin aceasta nu numai că n-am avut un ajutor la popularizarea lor, ci greutăți prin o propagandă izolată, cu argumente dușmănoase nouă.

d) o colaborare de vorbe în Bloc fără ca P.N.L., P.N.Ț. și P.N.P.-ul să fi devenit forțe active în bătaia alegerilor.

e) o parte din autorit(ățile) administrative: notari, primari și jandarmi, care-i credeam sub influența noastră au dat ajutor istoricilor.

f) nivelul politic al tovilor noștri țărani încă slab dovedit, prin aceea că unii s-au lăsat intimidați de reacțiune, alții au căzut sub influența reac(țiunii), că n-au înțeles a fi buni propagandiști dar și buni mobilizatori, dovedit prin lipsa de combativitate și atitudine din partea unor tovi care au fost încadrați în grupele de pază.

3. Cum s-a manifestat reacțiunea.

— Până în apropierea alegerilor istoricii au muncit foarte puțin în mase: nu s-au cartelat; în mica măsură zvonuri și defăimarea guvernului, iar propag(anda) scrisă aproape inexistentă. Cu două zile înaintea alegerilor au intensificat afișarea semnelui electoral ochiul, au răsp(îndit) manifeste, au luat legături cu intelectualii satelor, iar pentru ziua alegerilor au pregăt(it) patru puncte care le-a(u) ridicat numărul voturilor în alegeri: Salva, Maieru, Șieut și Sângeorz-Băi.

— În ziua alegerilor pentru a-și asigura reușita candidaților lor au întrebuințat metodele: intimidare, amenințare, teroare și maltratări în contra birourilor secțiilor de votare, a delegațiilor, membrilor B.P.D. și a(i) Bir(oului) Electoral Județean, prin echipe de bătauși înarmați cu cuțite, ciomege, pietre, arme, grenade, cu care au asaltat localurile secțiilor de votare, au folosit distribuirea de băuturi alcoolice, împărțirea de mari sume de bani, (sic) distrugerea liniilor

** Completările din parantezele unghiulare ne aparțin.

telefonice (două) și spargerea de urne (una).

— Organizatorul principal a fost Leonida Pop, manist din județ, având doi frați condamnați în procesul Sumanelor negre.

— *Nume de tov(arăș)i evidențiați în muncă* : Hodor Flaviu, secretar B.P.D., Vianu Vasile, instructor județean, Tudoran Ioan resp(onsabil) înd(rumare) politică județean, Hagicole Victor, resp(onsabil) cadre județean, Varadi Ion resp(onsabil) org(anizații) mase județean, Marinescu Nicolai, instructor cadre județean, Bucur Ovidiu, Președ(înte) sec(ție) de vot(are), Mreneș Nic(olaie), secretar FP județean, Hampu Ion, secretar comis(ia) locală sindicală, Filip Valentin, președ(înte) sec(ție) de vot(are) și elector, Casianu Ion, instructor org(anizații) de mase județean, Năstăsescu Cornel președ(înte) sec(ția) propag(andă) B.P.D., Acu Ilie, elector, Lăcătuș Valer, elector, Boca Macedon, elector, Măgureanu Toader, elector, Modarcă Vladimir, elector, Colțea Alexandru, elector, Borbolea Deziideriu, președ(înte) sec(ție) de vot(are), Gagea Octavian, președ(înte) sec(ție) de vot(are), Mânarca Gh(eorghe), elector, Bulz Justin, elector, Vaingher Moise resp(onsabil) administrativ județean P.C.R., Mistic Andrei, șef procuror, Spinoc Onisim, elector, Moticec Nicolai, îndrumător și pază, (nume indescifrabil) Petre, elector, Mareș Alex(andru), elector, și Galeș Ion instr(uctor) cadre.

Tov(arăș)i vechi care s-au dovedit slabi și neglijenți : Melaniuc Ion, instructor syndicate, Levi Bernard, resp(onsabil) economate centre muncitorești „Regina“, Popu Ion, membru comit(etul) Regional P.C.R., Gros Avram, resp(onsabil) Comit(etul) Democr(atic) Evreiesc, Lușcan Alexandru, resp(onsabil) organiz(ația) județeană, Neagu D(uim)tru, membru la Comit(etul) Regional P.C.R.

Obs(ervații) despre electori, delegați, propag(andiști), intelectuali, etc.

Electorii noștri în număr de 110, adică câte unul de fiecare comună, în majoritatea lor tov(arăș)i țărani au fost slab instruiți, fără atitudine combativă; au lucrat efectiv și cu rezultate bune în munca 65% din el.

Delegații B.P.D. la secțiile de votare, aici în majoritate tov(arăș)i țărani neîndecât un număr mic dintre ei instruiți, deci fără experiențe însușite, au lăsat pe une(le) locuri masele mobilizate la alegeri sub influența propagandiștilor istorici.

— secțiile de votare deși la distanțe mari de unele locuri de comune, prezența cetățenilor la votare împreună cu femeii în mod mulțumitor (peste 85%).

— Propaganda scrisă (ziare, manifeste, broșuri) în ca(m)p(ania) electorală a fost făcută în mod mulțumitor, cuprinzând întreg județul; cea verbală prin întruniri și din casă în casă a fost mai slabă prin aceea că au rămas comune în care nu s-a dus o temeinică muncă de lămurire.

— După alegeri am putut constata că intelectuali satelor, și în special învățătorii și preoții folosiți de istorici (*primind și mari sume de bani*) (s.n.), au fost punctul de sprijin al reacțiunii. În mod ascuns au umblat din casă în casă și au ținut legături permanente cu fruntașii istorici.

— Localitățile bune și rele din punctul nostru de vedere (vezi tabelul anexă).

Femeile.

În general numărul mare de voturi pentru reacțiune a fost ridicat de femeile din centrele unde preoții și învă(ță)torii au devenit activi electori ai reacțiunii, cu argumente în legătură cu biserica și pământul.

Femeile coloniștilor și împrăștiatelor s-au prezentat și votat cu Blocul în marea lor majoritate, deși în rândurile lor s-a adus o muncă de lămurire foarte slabă.

Bistrița.

4.XII. '46.

Arhivele Statului Bistrita-Năsăud, Fond Comitetul Județean P.C.R. Năsăud, dosar 1/1946, f. 109—112. Original.

Numărul voturilor socotit pentru B.P.D. la socotirea votanților nu s-a ridicat decât la 35 377 voturi.

În realitate și la rezultatele obținute la secțiile de votare mai bune ulterior

Secția de votare	Rezultatul oficial					R. real	
	BPD	PNL	Lupu	Maniu	Dr.	BPD	Maniu
Chiraleș	1994	70	98	342	86		
Mocod	1267	223	7	371	13		
Dumitra	1473	148	162	1214	10		
Nimigea de Jos	1106	63	—	269	—		
Telciu	978	838	155	721	—		
Salva	48	747	25	2634	—		
Rebra	39	22	39	1111	68		
Rebrișoara	555	129	31	941	68		
Năsăud	471	532	50	533	58		
Div. 5 T.M.	1482	11	25	215	9		
Feldru	1333	61	106	920	218		
Ilva Mare	930	124	411	986	329		
Ilva Mică	2112	24	87	276	26		
Rodna	1521	99	62	459	51		
Maieru	869	95	45	513	30		
Șanț	242	85	8	676	9		
Sângiorz-Băi	490	30	8	1887	9		
Prundul Bârgăului	1774	83	57	903	7		
Bistrița Bârgăului	1490	62	86	87	21		
Tiha Bârgăului	1771	14	—	237	21		
Jad	2029	150	56	322	125		
Bistrița I	2050	36	65	340	77		
Bistrița II	1821	104	18	910	11		
Bistrița III	1133	119	95	977	46		
Dumitrița	1973	1	309	714	30		
Șieut	1026	112	80	1400	163		
Mărișelu	1459	89	67	623	108		
Lechința I	1985	170	75	90	101		
Lechința II	1856	78	25	622	74		
TOTAL	37277	4319	2252	21313	1768		

am mai adăugat în plus 2 000 de voturi majorând numărul votanților.

Tot din rezultatele secțiunilor de votare unde am avut posibilitatea am socotit 35 la sută pentru B.P.D. din voturile maniștilor.

adică în realitate și aproximativ :

B.P.D.-ul — 23 000 voturi 35,38 la sută ;

P.N.Ț. — 33 600 voturi 51,69 la sută ;

Div(ersi) — 8 400 voturi 12,93 la sută ;

Total : — 64 000.

Arhivele Statului Bistrița-Năsăud,
Fond Comitetul Județean P.C.R. Năsăud,
dosar 1/1946, f. 121—122. Original.

LE RÉSULTAT DES ÉLECTIONS DE
1946, DANS LE DÉPARTEMENT DE
NĂSĂUD, SELON UN COMPTE RENDU
DRESSÉ PAR LES AUTORITÉS
COMMUNISTES

— Résumé —

Cette étude est l'analyse d'un document se rapportant aux élections du 19 novembre 1946. L'auteur a trouvé un document au Comité Départemental du Parti Communiste Roumain (PCR) de Năsăud. Le document a été rédigé par un membre du Bureau Electoral Départemental et adressé à un certain camarade Heves Francis, responsable pour le département de Năsăud de la part du Co-

mité Régional de Cluj — subordonné au Parti Communiste Roumain. En analysant, in extenso, le contenu du document, on en déduit que, dans le département de Năsăud, comme dans tout le pays, d'ailleurs, c'est l'opposition qui a largement gagné les élections. Tout cela, n'a pas empêché les communistes de présenter les élections comme une de leurs „grande victoire“, car, c'était eux qui ont falsifié ces élections.